Dnro 001/81/2021

Markus Penttinen 13.4.2021

Eduskunta
Suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen keskiviikkona 14.4.2021 klo 12.30

VNS 7/2020 vp Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Yleistä

Valtioneuvoston EU-selonteko keskittyy etupäässä ajankohtaisiin ja lähitulevaisuuden kysymyksiin eikä niinkään pitkän aikavälin visiointiin. Kokonainaisuudessaan se edustaa pitkälti jatkuvuutta Suomen linjassa olla ratkaisuhakuinen jäsenmaa, joka hakee omien ja eurooppalaisten etujen yhdistämistä, mikä on hyvä.

Selonteon suhtautuminen perussopimuksen muutoksiin on ainakin tällä hetkellä välttelevä, mutta siihen on pitkällä aikavälillä selviä tarpeita. Esimerkkinä tästä on määräenemmistöpäätökset, joita tulee lisätä.

Talous

Akava tukee EU:lle vahvaa sisämarkkina- ja kauppapolitiikkaa kasvun ja työpaikkojen luojana. Kokonaisuuteen kuuluu myös toimiva euroalue.

Pandemiasta huolimatta EU on kyennyt jatkamaan monien muiden hankkeiden edistämistä sisämarkkinoilla. Esimerkiksi tekoäly-, digitalisaatio-, datatalous- ja vastaavissa asioissa on luotava tasapainoisia ratkaisuja, jotka luovat taloudellista toimintaa, edistävät innovaatioita ja toisaalta ottavat huomioon yksityisyyden suojan ja vastaavat seikat. Myös kannatettava Green Deal on luomassa ympäristöhyötyjen lisäksi paljon uutta taloudellista toimeliaisuutta.

Sisämarkkinoilla kaksi lähiajan tärkeää hanketta ovat henkilöiden vapaan liikkuvuuden palauttaminen (terveystilanteen sallimissa rajoissa) sekä kilpailupolitiikan valtiontukisääntöjen ennallistaminen ja vahvistaminen entisestään. Tukisääntöjen palauttaminen vähintään ennalleen on olennaista, koska muuten kilpailu vääristyy, syntyy isoja kustannuksia veronmaksajille ja tehottomuutta talouteen.

Kauppapolitiikassa linjana on syytä pitää avoin talous, sääntöperustainen globalisaatio ja samalla myös kestävän kehityksen edistäminen. EU:n kyky neuvotella uusia sopimuksia on iso, mutta kyky saada ne hyväksytyksi on ongelmissa. Esimerkiksi Kanada-sopimus on ollut kaatua ja Mercosur-sopimus on jumissa. Toisaalta on neuvoteltu

Kiinan kanssa investointisuojasopimus, joka on taloudellisessa mielessä hyvä, mutta esimerkiksi ihmisoikeusnäkökulmasta hankala. ”Strategista autonomiaa” ja EU:n vahvempaa otetta vahvempaa otetta kilpailijoiden epäreiluihin kauppakäytäntöihin tarvitaan, mutta avoin kaupankäynti on säilytettävä.

Talous- ja rahaliitossa isoin lähiajan kysymys on vakaus- ja kasvusopimus. Palautetaanko se voimaan sellaisenaan vai muutettuna ja jos muutetaan, niin miten? On vaikeaa kuvitella euroaluetta ilman sääntöjä ja uudistuksiin vievää toimintakehikkoa. Selonteossa tarjotaan näkymiä, mutta ei varsinaisia ratkaisumalleja siitä, minkälainen pandemian jälkeisen euroalueen vakaus- ja kasvusopimuksineen pitäisi olla.

Tästä kuten kilpailusääntöjen palauttamisesta pitäisi alkaa pian keskustelu Suomessakin, sillä tehokas ja toimiva markkinatalous vahvoilla julkistalouksilla on ratkaiseva myös selonteon esiin tuomaan kriisinkestävyyteen. Niin sisämarkkinoiden kuin talous- ja rahaliiton tulevaisuuteen on kuuluttava lisäksi vahvennettu verotusyhteistyö, jossa päätöksiä tehdään määräenemmistöllä.

EU:n varainkäytön uudistaminen

On ilahduttavaa, että selonteossa on mukana osio ”maailman paras koulutus”. Osaamisen merkitys on viime aikoinakin tullut esiin siinä, kuinka haetaan ja löydetään ratkaisuja esimerkiksi ympäristöongelmiin tai pandemian torjuntaan. Se on myös avain työllistymiseen, sivistykseen ja taloudelliseen kilpailukykyyn. Vastaisuudessa on siis jatkettava EU:n osaamisperusteisten ohjelmien osuuden merkittävää kasvattamista, kuten esimerkiksi Erasmuksen ja tutkimusohjelman.

Kertaluonteisessa elpymisvälineessä on erittäin myönteisenä puolena rahaston varojen sijoittaminen rakenteiden uudistamiseen, kuten esimerkiksi digitalisaatioon ja vihreään siirtymään. EU:n budjetti ja varojen käyttö pitäisikin vastaisuudessa painottua uudistuksiin, kestävän talouden kasvupotentiaaliin ja osaamisen lisäpanostuksiin. Tämä on järkevämpi linja kuin esimerkiksi kertaluonteisen elpymisvälineen muuttaminen pysyväksi järjestelmäksi, ikään kuin EU:n alueella olisi pysyvä hätätila.

Ehdotetut uudet omat varat ovat yleisesti kannatettava hanke. Silläkin voidaan tukea siirtymää kestävään talouteen (esimerkiksi muovimaksu) ja toisaalta vähentää EU:n budjetin tulopuolen riippuvuutta jäsenmaiden BKT-pohjaisista jäsenmaksuista, jotka ovat vieneet budjettineuvottelut kamreerimaisiksi saantomaaotteluiksi suurimman lisäarvon hakemisen sijasta.

Työelämä

Ilman yhteisiä eurooppalaisia pelisääntöjä esimerkiksi työntekijöiden vapaa liikkuvuus ja työnhakuoikeus muista jäsenmaista ei olisi mahdollista. Toisaalta monien esimerkiksi työturvallisuusmääräysten harmonisointi mahdollistaa tuotteiden ja palvelujen helpomman liikkumisen rajojen yli luoden osaltaan sisämarkkinoita ja vähentäen sen kilpailun vääristymiä.

Yritysten on helpompi toimia, jos sisämarkkinoiden alueella vallitsee ainakin joissain asioissa yhtenäinen toimintaympäristö 27 jäsenmaan erilaisen ”tilkkutäkin” sijasta. Työelämän ja työelämän tasa-arvon edistäminen on myös kuulunut EU:n alkuperäisiin tehtäviin ja on osa kansalaisten unionia.

Esimerkiksi näistä syistä EU:n on oltava aktiivinen toimija työelämän asioissa. Alue kuuluu jaettuun toimivaltaan, jossa pääpaino on jäsenmaiden tasolla, mutta sovituissa tapauksissa EU luo kaikille yhteisiä ratkaisuja. Tämä on oikea linja vastaisuudessakin.

Akava ry:n puolesta

Markus Penttinen
kansainvälisten asioiden päällikkö

Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
www.akava.fi